

İSTİKRAR ENSTİTÜSÜ
Basın toplantısı (25/05/2006)

Değerli basın mensupları,

Türkiye Ekonomisi için çok önemli olacağını düşündüğümüz bir Kurum'un oluşturulma kararını açıklamak üzere huzurlarınızda bulunuyoruz.

Ülkemiz 30 yıl boyunca ekonomik istikrarsızlığın tüm kötü etkilerini ekonominin her alanında yaşamıştır. Kronik enflasyon ve bunun sonucu olarak oynak ve düşük, sürdürülebilir olmayan büyüme, Türkiye Ekonomisinin adeta temel özelliği haline gelmiştir.

Bu süreçte Ülkemizde kısa vadecilik her alanda bir anlayış olarak yerleşmiştir. Piyasa ekonomisinin gelişmesi sekteye uğramış, kamu borcu ciddi bir sorun haline gelmiş, Türk Parası Dünya'nın en "değersiz" parası haline gelmiştir. Bankacılık sisteminin sağlıklı bir yapı kazanması, şirketler kesiminin teknoloji geliştirme ve finansman açısından uygun ortam bulamaması, ülkenin kalkınması için elzem olan orta-uzun vadeli dış finansmanın, doğrudan yabancı yatırımların gelmemesi, ekonomik istikrarsızlığın sonucudur.

Türkiye istikrarsızlığın maliyetini çok ağır ödemiş olan bir ülkedir. Bizimle beraber yola çıkan birçok ülkenin hem iktisadi gelir açısından, hem de insani gelişme göstergeleri açısından gerisinde kalmıştır. Eskiden İtalya'yı kendimize referans alırdık, bugün Güney Kore'nin ekonomik başarısına gıpta ile bakıyoruz. İnsani gelişme göstergeleri açısından durum daha da vahimdir. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme Raporu'na göre Türkiye 177 ülke arasından 94. sırada ve ekonomik açıdan daha iyi olduğu bazı ülkelerden de kötü durumdadır.

Ekonomik istikrarsızlık görüldüğü gibi Ülkemizdeki sosyal sorunların da başlıca nedeni olmuştur. Sürdürülebilir olmayan büyüme ortamında istihdam artışları da sürdürülebilir olmamış, gelir dağılımı bozulmuştur.

Ekonomik ve siyasal istikrarsızlık arasındaki ilişkiyi ise tarif etmeye gerek yoktur.

Değerli basın mensupları,

Hepinizin bildiği gibi, Ülkemizde ekonomik istikrarın sağlanmasında çok önemli adımlar atılmıştır. Merkez Bankası bağımsızlığı ile büyük güç kazanan, enflasyon ile ciddi bir şekilde mücadeleyle yönelik para politikası; Ülke ekonomisinin diğer önemli sorunu kamu borcunun azaltılmasına yönelik politikalar, finansal istikrara yönelik operasyon ve düzenlemeler, bankacılık reformu, bu adımlardan sadece bir kağı ve en önemlileridir. Türkiye bu politikalar sayesinde beklenenin üstünde büyüme hızlarına erişmiştir. Son birkaç yıldır sağlanan istikrarın nasıl bir başarıya yol açtığı hepimiz tarafından yakından görülmüştür. Son 4 yılda milli gelirimiz yaklaşık % 35, kişi başına düşen milli gelirimiz de yine önemli ölçüde artmıştır. Toplum kesimleri istikrarın nimetlerini algılamaya başlamıştır. Bu istikrar ortamını sürdürmemek için hiçbir neden yoktur.

Ancak; ekonomik istikrarın sağlanmasında kaydedilen gelişmeler yeterli değildir. Enflasyon hala yüksektir. Finansal istikrarda, kamu maliyesi uyumunun kalitesinde, kamu borcunda alınacak mesafeler vardır. Sürdürülebilir büyüme ve sürdürülebilir istihdam artışı ortamına ulaşmak için ekonomi politikalarının eşgüdümünün güçlendirilmesi ve yapısal reform sürecinin devamı şarttır. İstikrar ancak böyle kalıcı olarak yerleşebilecek, küresel alanda rekabet edebilir piyasa ekonomisi ancak böyle oluşabilecektir.

İşte bunun için, hükümetlerin ve diğer kurumların istikrara yönelik politikalarının sivil toplum örgütleri ve üniversiteler tarafından orta-uzun vadeli bir perspektifle desteklenmesi, diğer bir deyişle, istikrarı sağlamaya ve kollamaya çalışan kurumların bu çabalarında yalnız bırakılmaması için, TEPAV bünyesinde İstikrar Enstitüsü'nü kuruyoruz.

Değerli basın mensupları,

İstikrar! Çok sık kullanılan bu sözcük ne anlama gelmektedir? Sözcük durağanlık, süreklilik, değişmezlik gibi kavramları çağırırsa da, aslında değişimin olmaması değil, öngörülebilir olması anlamına gelmektedir. Mümkün olduğu ölçüde sürprizlerin olmaması, tahmin edilebilirlik istikrar kavramının unsurlarıdır. Öte yandan istikrar kavramı, içinde bir olumluluk da içermektedir. Yani istikrar kavramını kullanırken olumlu bir sonuç doğuracağı varsayımı dolaylı olarak dile getirilmektedir. Ekonomik anlamda, özellikle bir krizden sonra ve genellikle uluslararası kuruluşların gözetiminde uygulanan programlara verilen ortak isim olarak da kullanılmaktadır. Bu anlamda, yoldan çıkmış, dengesi bozulmuş makroekonomik göstergelerin tekrar görece dengeye kavuşturulmasına yönelik programlara istikrar programları denmektedir. Türkiye'de bu anlamda kullanımı daha çok bilinir. Nedeni, sık sık krize girip istikrar programı uygulamak zorunda kalmış olmamızdır.

Neden istikrar bu kadar önemlidir? Çünkü ancak istikrarın olduğu bir ortamda ekonomik birimler daha uzun vadeli ve sağlıklı karar verebilmektedirler. Verdikleri kararlar daha öngörülebilir olmakta, risk algılamaları görece olarak azalmaktadır. Öngörülebilirlik, doğru politikaların uygulanması açısından bir anlamda önkoşul olmaktadır.

Bu söylenenler ışığında İstikrar Enstitüsü'nün rolü de aşağı yukarı ortaya çıkmaktadır. İstikrar tek başına hükümetlerin basiretine, toplumun kendiliğinden dirayetine emanet edilemeyecek kadar önemli ve değerlidir. İstikrar Enstitüsü; kamu politikalarını, uluslararası gelişmeleri izleyerek istikrar açısından sonuç doğurabilecek politika ve uygulamaları gün ışığına çıkartacak, kamuoyunu bilgilendirecek, hükümete ve diğer kurumlara yardımcı olmaya çalışacaktır. Ülkemizde, önümüzdeki dönemde iki seçim olacağı dikkate alındığında, enformasyon ve zaman asimetrisinin yol açabileceği ve yakın tarihimizde örneklerini fazlasıyla gördüğümüz ekonomik riskleri artıran politikaların yakından izlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu kapsamda fiyat istikrarı, finansal istikrar ve kamu maliyesi politikalarının istikrar üzerindeki etkileri yakından izlenecek ve kamuoyuna raporlanacaktır.

Değerli basın mensupları,

İstikrar Enstitüsü, biraz evvel belirttiğimiz hayati önemi haiz konularda neler yapacaktır ?

İstikrar Enstitüsü genel olarak:

- Gündemin takibedilmesi,
- Türkiye, Türkiye'nin içinde bulunduğu bölge ve Dünya ekonomilerinin, aşağıda belirtilen alanlarda yakından izlenmesi,
- Türkiye ve Türkiye'nin içinde bulunduğu bölgenin ekonomik dönüşümüne katkı sağlanması,
- Ülkelerarası ekonomik politika diyaloglarının geliştirilmesine katkıda bulunulması,
- Ekonomik istikrarı sağlamaya yönelik makroekonomik politikalar ve mikro düzenlemeler önerilmesi,
- Ekonomi politikalarının eşgüdümünün iyileştirilmesine destek olunması ve
- Kamu ve özel sektör ilişkilerinin güçlendirilmesi

alanlarında etkinlik gösterecek; ekonomik istikrarın önkoşulu olduğu sürdürülebilir büyüme ve sürdürülebilir istihdam artışı konularında yine TEPAV bünyesinde yer alan Ekonomi Politikaları Araştırma Enstitüsü (EPRI) ile ortak çalışmalar yapacaktır.

Peki İstikrar Enstitüsü özel banka araştırma birimlerinin yaptıkları izleme ve araştırmadan ve EPRI'den farklı olarak ne yapacaktır? Banka araştırma enstitüleri de benzer konuları izlemekle beraber, temel amaçları; belli finansal göstergeleri veya getirileri önceden tahmin etmeye çalışmak, daha çok kısa vadede risk unsurlarını bu açıdan değerlendirmek olarak özetlenebilir. Oysa İstikrar Enstitüsü orta ve uzun vadeli bir perspektife sahip olacak, diğer bir ifadeyle yapısal unsurlara daha fazla odaklanacak, risk unsurlarının finansal getirilere olası etkilerini değerlendirmek yerine risk unsurlarını ortaya çıkartmak, tartışmak ve kamuoyunu aydınlatmak, görevi olacaktır. Nokta tahminler yerine doğru politikaların ne olması gerektiği konusunda fikir yürütecek, gerektiğinde kamu otoriteleriyle ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapacaktır. İşte bu aşamada mümkün olduğu ölçüde EPRI ile işbirliği içinde bu etkinliklerini sürdürecektir. Eğer İstikrar Enstitüsü ile EPRI arasında tek cümle ile ayırım yapmak gerekirse, İstikrar Enstitüsü'nün temel işlevi olası istikrarsızlık alanlarını izlemek, değerlendirmek ve bu konularla ilgili kamuoyu oluşturmak olarak özetlenebilir, EPRI ise ağırlıklı olarak politika analizleri ve araştırmaları yapan bir kurum olarak varlığını sürdürecektir. Bu kapsamda daha önce EPRI tarafından yürütülen Mali İzleme ve Mali Saydamlık raporları bundan böyle İstikrar Enstitüsü tarafından yayımlanmaya devam edecektir. Hiç kuşkusuz bu iki Enstitü ve TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi çok yakın bir işbirliği içinde olacaklar, ortak araştırmalar, toplantılar, projeler yapacaklar, ortak eğitim programları düzenleyeceklerdir. Hiç bir zaman bu kurumlar arasında "çin seddi" olmayacaktır. Bu kurumlar birbirleriyle tam bir işbirliği içinde çalışacaklardır.

Tekrar İstikrar Enstitüsü'ne dönecek olursak, etkinlik alanlarını bir sınıflandırma altında da sunmak mümkündür:

- **Fiyat İstikrarı**

Fiyat istikrarının kalıcı nitelik kazanması için destek çalışmaları

Merkez Bankası bilanço analizleri, parasal analizler

Kur rejimi ve politikaları

Merkez Bankası bağımsızlığı

- **Finansal İstikrar**

Bankacılık reformu

Bankacılık dışı finans kesimi reformu (sigortacılık, sermaye piyasaları)

Risk analizi, yönetimi

Kriz yönetimi

Finansal araçlar, piyasalar

Türev piyasaları

Finansal istikrarda kurumların ve düzenlemelerin rolü

Dolarizasyon sorunu

▪ **Kamu Maliyesi'nde İstikrar**

Dengeli kamu maliyesi için çalışmalar

Mali şeffaflık ve unsurları

▪ **Sosyal İstikrar**

Sosyal politikalar önerileri: Sosyal Güvenlik, yardımlar, hizmetler

İstihdamın artırılmasına yönelik eğitim politikaları

Gelir dağılımını düzeltmeye yönelik politikalar

İstikrar Enstitüsü'nün bu alanlarda çalışma yöntemleri nelerdir ?

Enstitü,

- Analiz, değerlendirme ve araştırmalar yapacaktır: Amaçlanan, politikalara yönelik araştırma, politika metinleri oluşturulması, istikrar sorunlarına pratik çözümler bulunmasıdır; akademik çalışmalardan bu bakımlardan farklı olacaktır.
- TOBB-Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi ile eşgüdüm içinde eğitim programları, konferans ve seminerler düzenleyecektir.
- Danışmanlık hizmetleri verecektir
- Yine somut istikrar sorunlarının çözümüne yönelik projeler üretecektir.